

РОЖЕ ВЕРСЕЛ ЗА СЪОМГА

Превод от френски: Ася Къдрева, 1983

chitanka.info

Когато, ровейки в шкафа, той съобщи, че ще хапне набързо каквото има, защото тръгва за съомга, Лоранс подхвърли:

— Вече трети път за петнайсет дни...

— Броиш ли ги?

Загледана през прозореца в бялото небе, тя сухо отбеляза:

— Ти поне се забавляваш!...

Той захлопна вратата на шкафа и се обърна:

— Пак ли започваш... Като съм тук, устата си не отваряш. Сто пъти ти предложих да излезем заедно; все не искаше...

Тя се върна сред стаята:

— Днес, ако искаш, ще излезем следобед...

Той вдигна рамене, ядосан от глупавата препирня:

— Защото ти казах, че съм намислил друго, нали?

— Да, точно затова...

Нападаше, гледайки го право в очите.

— Искам да зная — продължи тя — дали си способен да жертвуваш за мен поне едно от твоите развлечения.

— И повече дори, знаеш много добре. Поне да имаше някаква причина. Но ти нямаш... освен да ме ядосваш — каза той.

— Имам — упорствуваше тя.

— Каква?

— Да разбере какво ще ми отговориш...

Този отказ го накара дръзко да пристъпи към нея:

— Е, добре! Отговарям ти — не! Това е!

Тя наведе глава:

— Много добре... Вече ми е ясно... Ботушите си ли търсиш? Под бюфета са...

Тъй като това ставаше през деня, а през деня съомгата слиза към морето, предната вечер бе посветена на мрежите. Четиримата мъже бяха дошли след отлива и бяха намерили джобовите, отрупани с водорасли. Бяха тръскали кош по кош... От три месеца насам законът позволяваше да се преграждат реките, но на не повече от сто и шейсет метра, и те недоволствуваха. Продължаваха да се оплакват от тази глупава зима, от непрестанните дъждове.

Жителите на Мон Сен Мишел се опитваха все пак да излизат за риба и който погледнеше от Северната кула, виждаше песъчливите брегове, разделени на парцели от дълги редици колове. Забиваха ги

през един метър в пясъка и на опнато между тях въже навървяха широка ивица от четирийсет до шестдесет малки мрежи. Образуваше се преграда, която приливът надигаше отдолу, докато придойде всичката вода. Така нищо не пречеше на съомгата да навлиза колкото си иска срещу течението и на трите реки.

Големите мигриращи риби се въртяха дълго в морето, сякаш нямаха доверие на тези непостоянни реки, колебаеха се пред замърсените води на Селюн, укрепените брегове на Куеснон, мочурищата на Се, които почти пресъхват след отлива... Подмамани от делтите на тези огромни реки, те влизаха в тях, но тутакси се озоваваха заприщени. Затова не се впускаха много навътре: те придружаваха морето, стигаха през нощта до бентовете на заводите, „опипваха“ ги, но през деня слизаха обратно с отливната вълна, щом усетеха, че реката се изпразва.

И тъй, дойдеше ли отливът, обърнеше ли се течението, мрежите самички започваха да ловят. Долното въже падаше на дъното и отливът залепяше мрежите към коловете. Тогава реката се затваряше и големите риби опираха муцуни в мрежестата преграда. Бяха още свободни, свободни да се върнат там, откъдето идваха, при извора на реките, но те упорствуваха, настоятелни и неспокойни, да преминат към морето. Понякога сивите им гърбове, вретеновидните им тела смътно се различаваха в пясъчните спирали на водовъртежите. Те опипваха препятствието, въртяха се из водните вихри, скокваха внезапно, извити като дъги. Тъкмо в този момент, когато съомгата търсеше пролука, рибарите, навлезли до пояс във водата, се опитваха, пляскайки отгоре, да я изплашат, да я отпратят към дъното, към джобовете, а след туй да я заградят с мрежите си. Това беше и засада, и хайка. Беше трудно — заради престоя в ледената вода, заради това непрестанно чистене на мрежите, които събираха всички отпадъци на реките. А и рибата не беше много! В залива все споменаваха онази клауза в едновременните договори за наемане на слуги, според която те се *съгласявали* да приемат съомга за храна, но не повече от един път в седмицата! Сега, когато четворка рибари след три часа висене се върнеше с десет ливри улов, никой не смееше да се оплаква.

Андре заедно с Доше и двамата Биар — баща и син, ловяха от два часа. Те работеха далеч един от друг, всеки зает да наблюдава собствения си сектор, изтърсваха мрежите, чистеха ги от снопове

полепнали водорасли, които се оцеждаха по ръкавите им и ги мокреха. Те ловяха между Мон Сен Мишел и Томблен, но по-близо до Томблен, при един широк праг — в едно бързо течение, което ги удряше в краката.

Преди да пристигне в Мон, Андре бе ловил съомга само в река, с изкуствена стръв, лов, при който рибарят се бореше с вече уловеното животно. А тук рибата беше на воля — истински ръкопашен бой, бърза фехтовка, нападения, отстъпи и финтове. Мрежата само ограничаваше терена, в който се играеше играта, а тя се играеше в самата вода, с всичките неудобства, които произтичаха от това: бавност и непохватност на движенията. В полза на човека беше само упорството на животното да преодолее препятствието и уплахата си. При все това, в първите минути на засадата Андре беше изпуснал една голяма зимна съомга, която дървената част на зле насочената ракета само бе закачила и която след един стремителен завой се бе измъкнала като стрела нагоре. Оттогава те чакаха завръщането ѝ, почти сигурни, че като се успокои, тя, с животинското си настървение, ще се върне, за да се натъкне отново на преградата.

Бе сивкав следобед в края на февруари. Времето беше тихо, почти топло, един от онези влажни измамливи пролетни дни, които насила изтръгват първите пъпки на растенията, за да ги предадат на мартенските мразове, и които карат все още навлечените хора да се задъхват от горещина. Зад тях смътно се очертаваше само моравият силует на Мои Сен Мишел — една продълговата камбанария върху заоблен хълм. Само мочурищата блестяха сред тинестите води, тези мътни приточни води, които се стичаха отвсякъде. Докато тръскаше мрежите, които пръскаха в лицето и врата му неприятен дъжд, на Андре му се стори, че на двасет крачки вдясно става някакво необичайно раздвижване — подобно потръпването на водата над гмуркач, устремен към повърхността. Миг след туй звънък удар от опашка изпляска по повърхността. Озовала се отново пред преграда, голямата риба проявяваше нетърпеливото си разочарование. С разтуптяно сърце Андре тръгна предпазливо към нея. Трябваше да застане над животното, без да прави вълни, без то да го усети — да го нападне отзад... Придвижването по прага, сега, когато вървеше срещу течението, го заслепяваше, причиняваше му нещо като световъртеж. Въпреки това той не изпускаше от очи мястото, където рибата бе

скочила. Приготвил ракетата, той напредваше предпазливо и тъкмо щеше да повика за подкрепление, когато чу да викат него самия:

— Е-е-е-е-е!

И Биар бащата, на другия край на преградата, нещо бързаше, размахваше енергично ръце. Отначало Андре помисли, че е хванал още една съомга, но старият рибар, напротив, се отдалечаваше от коловете, а двамата други, и те като него бързо изоставиха лова. Доше беше вече на сухия пясък извън водата и викаше:

— Побързайте, мъглата!

Андре погледна и се учуди, че нищо не се променя. Зад тях Томблен, забравен от прилива, все тъй извиваше левиатановия си гръб. Самият Мон, скрит за момент, изплуваше отново през дима на ниските облаци. Той изглеждаше само по-далечен и учудващо забързан, тичаше през кръглите облачета, както луната в бурно небе. Макар да нямаше причини за безпокойство, Андре ускори ход все пак и тъй като дълбочината на широкия ручей намаляваше и вече не трябваше да се безпокоят, че вдигат шум, той зашляпа с по-големи и по-бързи крачки.

Когато се присъедини към тримата мъже, той попита:

— Е, какво?

Двамата Биар не отговориха: те бързаха устремно на запад, към големия завой при Куенсон. Бащата беше на няколко крачки отпред.

— Но къде я виждате тази мъгла? — попита Андре зад тях.

Доше, който го бе чул, бързо отговори:

— Шефът знае, той никога не се е лъгал...

Изминаха още няколко метра бегом по сухото; после се озоваха в един широк вир и скоро нагазиха във вода до прасците. Трябваше да стигнат оттатък Куенсон, който се разгръщаше като смътно очертано ветрило само на километър от тях. Стигнаха ли веднъж до брега, вече нямаше да ги заплашва нищо, щяха да се доберат до Мон по водещата нишка на реката.

Внезапно от северозапад, откъм морето, Андре видя да приижда, и то със смайваща бързина в това спокойно време, някаква пухкава стена; спирали от сива пара се кълбяха, нарастваха, носеха се към тях с изумителна скорост.

Това бяха големите талази мъгла, дошли от откритото море, понесли се по тинестия пясък. Това беше голямата опасност от морето в нейното най-непредвидимо и най-бързо проявление.

Защото морската мъгла е променлива като морето, а заливът е нейното царство, сцената за нейните най-невероятни преображения. Скоро пясъкът, тинята, обраслите с трева места задишаха пара, като животни. Тогава мъглата се стеле много ниско и много дълго над възсолените вировете и плитчините. Талазите ѝ къпят дигите, спускат се над полдерите, изпълват равните полета. Матовият прилив, в началото не тъй дълбок, постепенно се покачва до прасеца, пропъжда стадото скупчени овце, овчарските кучета, които подлудяваха от него, но овчарят си стои изправен, все тъй неподвижен, с ямурлука, със старата протрита барета. След туй мъглата лека-полека се увеличава. Нехайно поглъща стопанствата, кулите, върховете на високите тополи, покатерилите се по хълма къщи на Мон, сетне и самото абатство, опасва тази прелест с меките си вълни, покрива най на края архангела, стърчал дълго над облака...

Понякога тъкмо трите реки и мрежата на техните делти я изтощават. Една голяма река от мъгла извива спиралите си над същинската река, прелива и завзема бързо пясъците като прилив. Вятърът, който не се предава лесно, я подгонва, усуква я, извива я на рула, които излитат нагоре; но също победен, той се съпротивява по-слабо, вече не успява да дълбае в нея трайни празнини, а само толкова, колкото корабокрушенецът смогва да отгребе с ръце.

Най-често през зимата мъглата се проявява като заболяване на въздуха. Въздухът се обърква за миг, както бистра течност в епруветка — от капчицата, която я размътва. Прозрачното стъкло помътнява пред очите ни.

За рибарите от Мон това е най-голямата опасност от морето, почти единствената, защото подвижните пясъци се разпознават, могат да се избягнат или да се прекосят, а приливната вълна може да се предвиди и е подчинена на часовника.

Този път внезапен прилив на изпарения извираше отвсякъде и тъй бързо, че сякаш пясъците се бяха втурнали да го посрещнат. Целият залив потъваше в него. Андре хвърли поглед през рамо. Отдясно Томблен бе изчезнал. Изведнъж и ток самият се оказа съвсем сам сред ледена баня, с горчилка от сажди в гърлото. Извика и силуетът на Доше се очерта на две крачки. Гласът на приятеля му достигна до него приглушен и някак разлат:

— Сега не трябва да се изпускаме.

Като си говореха, четиримата знаеха, че са заедно, но вече не различаваха краката си. Бяха ослепели всички едновременно и не мърдаха — заковани, застинали на мястото, което очите им бяха видели за последен път. По памет определиха посоките спрямо това място и според частите на телата си. Андре знаеше, че Томблен се намира точно на линията на дясното му рамо. А Мон, Мон се издигаше по продължението на левия му ботуш: той размърда вътре пръстите си, за да усети посоката, защото дори коленете му бяха изчезнали в мъглата. Така четиримата заедно запазваха ориентирите си като ненужно съкровище, от което се налагаше да се освободят, но още не се решаваха.

Андре слушаше мъглата, защото тя се чуваше — едно неясно бръмчене, което идеше от мекотата ѝ, от матовата ѝ, разлята тишина; чуваше се онова, което човек чува, когато си запуши плътно ушите с пръсти. Тя заледяваше устата и човек я нагълтваше до дъното на дробовете си. Студът, с който тя ги издуваше, сякаш ги вкаменяваше: усещаха се при всяко дишане от този парлив хлад, с който се пълнеха, и това беше причина за сериозно безпокойство.

Доше измърмори:

— Ще се вдигне чак при отлива.

Защото тези мъгли, които идват с морето, често си и отиват с него... Тази специално идва от Англия, където Андре беше видял как колите блокират тъй внезапно по улиците, че се блъсват в някоя стена. Беше черна и сякаш тежка от въглищен прах.

Биар, шефът, още не се решаваше да помръдне, защото при първата стъпка ги чакаше друго, по-голямо зло: щяха да загубят онази ориентация, която неподвижността им осигуряваше. Щяха да тръгнат напред, щяха да вървят във вярната посока, в която бяха поели, преди да ги застигне облакът, към Куенсон, прострял се на петстотин метра пред тях и тъй здраво препречил пътя, че изглеждаше невъзможно да бъде отминат. Да, първата стъпка щеше да бъде вярна, но втората вече щеше да се отклони... Щяха да се плъзнат леко встрани като пияни и без да могат да тръгнат отново, щяха отнапред да знаят, че ще се загубят. Те отлагаха колкото могат тревогата на тези първи крачки. Андре чу далечния глас на Биар-баща, който питаше:

— Колко е?

Той погледна часовника на ръката си и извика:

— Един и четвърт!

Току до него Доше напомни:

— Приливът е в два и дваисет. Имаме повече от час. Като че ли тази отсрочка накара стария Биар да вземе решение и той нареди:

— Да вървим! Няма да стоим тук...

Сенките им до Андре мигом се стопиха. Той ускори ход, за да види до себе си тъмната маса на Доше. Шумът от влачените във водата ботуши беше за него едно успокоение, защото то нарушаваше смазващата тишина. Клеман се поспря, за да му каже:

— Да можехме да застанем редом, но тогава пък няма да се виждаме и на два метра!...

Защото, когато бяха повече, както този път, и мъглата не беше тъй гъста, те самите представляваха ориентири: нареждаха се, додето още се виждаха, до одного от тях, който оставаше обърнат към целта, там, където мъглата го беше заварила. Така, задминавайки се един друг, те успяваха горе-долу да държат посоката. Този път за подобно нещо не трябваше и да се мисли... Андре вървеше сред тези смътни сенки, както нощем, когато се страхуваше да не попадне на някоя стена или дупка — опипваше земята с ботуша си, готов винаги да спре. На драго сърце би тръгнал като при игра на сляпа баба — с протегнати напред ръце. Очите му не изпускаха движещия се неясен силует на Доше малко по-напред и вдясно. Не трябваше да го изпуска и да върви сам, да остане сам! А за това бяха нужни само секунди разсеяност, няколко крачки встрани... Неочаквано той мярна някаква бърза сянка, която пробяга от лявата му страна. Друг някой заблудил се тичаше с всичка сила в мъглата. Колкото и невероятен да изглеждаше този нечий призрачен бяг във водата, Андре извика:

— Хей!...

После обясни:

— Видях, че някой бяга, ей там...

Той се бе доближил до стария Биар на една ръка разстояние и го видя да клати глава, без да забавя ход. Започваха миражите, тези смущаващи бегли силуети, които изгубените в мъглата рибари непременно срещаха по песъчливите брегове и чиито сенки понякога имаха такива ясни очертания, че някоя от тях заприличваше на познат мъртвец.

Андре упорито бе продължил да твърди това, когато отново бе върн от опасност: бил разпознал дрехата, лицето на покойника, вечно бързащ и разсеян покойник, който никога не се спира и не познава никого. Никой в Мон не се смееше, слушайки тези разкази, а на края винаги се свършваше е литургии...

Огюст Биар измърмори:

— Веднъж срещнах Жан дьо Томблен, близо до Ла Кроа де Грев...

В продължение на няколко секунди с някаква неясна завист Андре си помисли за този гигантски плувец, който се хвърляше във водата от кулата на Томблен и стигаше до Мон без прекъсване. Той никога не се бе интересувал от часа на приливите и отливите!... Оставяше се на прилива, плуваше по течението или срещу него, както си иска, до онази вечер, когато, обезсилен от алкохола, бе потънал като камък на дъното. Оттогава мнозина, без да броим Огюст, го бяха виждали да се мярва в мъглата...

Андре се блъсна изведнъж в Биар-баща, който се бе спрял внезапно, без да предупреди.

Старият заяви:

— Броих крачките си. Отдавна трябваше да бъдем там!

Беше вървял във водата, към леглото на реката, към пясъчния насип на брега и бе изброил хиляда крачки: най-малко триста в повече, ако бяха вървели по верния път.

— Този път вече сме загубени — заключи той.

Това значеше просто това, което значеше: те се бяха загубили, заблудили; не знаеха вече нито къде се намира морето, ни Томблен, ни Мон, ни Бретан, нито Нормандия. Доше потопа ръка във водата — мъглата отрязва ръката му почти до китката — и каза:

— Според мене Мон е там.

Но Огюст, синът, който упорито държеше ръцете си в джобовете, посочи с глава друг ъгъл на хоризонта:

— Смятам по-скоро, че е там.

Беше тъй абсурдно, че замълчаха. Тогава Андре предложи:

— Да бяхме извикали?...

Те не отговориха нищо, безразлични, оставяйки го да направи този детински опит. Тогава той сви ръце на фуния пред устата си и изрева:

— Е-хе-хе-хееее!...

Не повтори: беше все едно да вика с кърпа в устата. Звукът се блъсваше веднага в нещо меко, в някаква вата, която го задушаваше. Самият му глас го уплаши, толкова бе странен, един от онези викове, които се чуват в буря, нощем край лудниците...

Той видя как Биар-баща се навежда, как потапя ръце във водата, как глади пясъка, как го опипва и вече се изкушаваше да попита: „Да не сте загубили нещо?“

После си спомни, че изпадналите в беда рибари се ориентират така по малките хълмчета, които леко набраздяват меките тинести пясъци на залива: по-полегатите страни на тези хълмчета са винаги обърнати към морето. Така релефът им показва посоката на вълната, а значи и посоката на брега. Това би могло да им помогне да се ориентират, ако прелелите реки и ручей не бяха набраздили безразборно скалистия бряг, обърквайки така всички следи. Няма значение, това все пак беше някакво указание и старият Биар тръгна. Все пак при първата стъпка той попита:

— Колко стана?

— Два без двайсет.

Оставаха четирийсет минути до прилива...

Те не вървяха в равен полумрак. Тази мъгла беше променлива. Тя изтласкваше пред тях по-черни кълба, в тях имаше валма пушек. Навремени сякаш се силеше да се разкъса, да се просветли. Макар че вятърът утихна, млечните повесма бавно се точеха из нея. Дълбаеха се дупки, които нови изпарения бързо запълваха. И все същият парлив вкус дереше гърлото и смразяваше гърдите отвътре... Овлажнените им дрехи бяха за изстискване.

Изведнъж в този призрачен вървеж Андре усети как в него се надига тревожният и абсурден страх от детските години. Винаги се бе страхувал да не го погребат жив. И ето че сега чувствуваше същото паническо задъхване!... Той ускори крачките си, за да измами чрез усилието, през раздвижването на мускулите си това усещане за зазиданост. По-бързият му ход го доведе до Доше, който опря отведнъж и извика:

— Стой!

Той слушаше напрегнато.

— Камбаните!...

Бяха убедени, че камбанният звън не им се причува. Вдясно от себе си познаха припрения звън, идещ от енорията. В Мон знаеха, че те са в беда и биеха камбаните, за да ги ориентират. В Сен Леонар един от малките Жуган, старите неприятели, сигурно ги викаше със своя рог, защото той заместваше сега праждото, чийто дъх вече не достигаше да надува раковината, прочутия „конус“, който трийсет години бяха слушали да бучи сред мъглистите изпарения... Ударите на камбаните достигаха до тях през една пролука в мъглата. Като слушаше как звънти задъханото им безпокойство, Андре внезапно си помисли с угризение за тревогата, която те носеха на Лоранс. Сега жените и приятелите им се безпокояха, но бяха заедно: и крепеше ги онази обща тревога, която угрозата на морета винаги събуждаше в това рибарско село, каквото Мон беше през зимата. А Лоранс се тревожете сама, без нито един приятел край нея, защото дори мъката не би я накарала да иде при другите! С някакво предчувствие, което сега го поразяваше, тя го бе молила да се откаже от този лов заради нея... а той грубо и бе отказал. О, ако се върнеше!...

Камбаните замлъкнаха отведнъж и го изтръгнаха от разкаянието му, от страстните обещания, които си даваше.

Старият Биар рече:

— Продължава да звъни, ама дупката се запуши: не се чува вече.

И реши:

— Оттам идеше!

Доше тръгна отново и избоботи:

— Като си помисля, че камбаната за мъглите мухлясва от двайсет години на тавана на сакристията!

Готовите да се притекат на помощ монаси наистина бяха окачили на времето в звънарната на абатската църква една огромна камбана, която почваха да бият, щом първите талази на мъглата плъзнаха по тинестия пясък. Революцията, която реквизира всичкия бронз на абатството, му бе оставила тази камбана. Но когато събориха звънарната, за да я реконструират, бяха я свалили и оттогава бе останала забравена под прахоляци и мазилка. За нея се сещаха само в беда, като за някой стар, изоставен и немощен светия.

Камбанният звън ги бе насочил надясно. Дъното леко се издигаше и те се озоваха на сух пясък. Двамата Биар познаваха всяка плитчина по бреговете. Щом стигнеха някоя, те я назоваваха — щяха

да знаят поне дали бяха загубили или спечелили, дали вървяха към Мон, или се носеха право към морето... Но ботушите почти веднага зашляпаха; „заливът“, водната равнина, продължаваше. Бяха се натъкнали само на една незначителна бърчинка, която нищо не можеше да им покаже.

— Колко стана? — пак попита старият.

— Два и три...

Сега пък часовникът приковаваше вниманието на Андре. Един поглед за връзка с другите две сенки, един за стрелките... Два и четири... Два и пет... След четвърт час — приливът! А ако не се намираха съвсем близо до Мон!... Последните, които се бяха загубили предната година, бяха попаднали на кулата Томблен, която тогава не е била опасвана от река. Бяха се качили в нея, бяха прекарвали една ледена януарска нощ, но се бяха върнали призори при отлив, в ясно време — в изумения Мон, където жените им вече плачеха... Три часа бяха викали след тях от Северната кула... Той още си спомняше за изпадналите в беда яйчарки, заплели се из един пясъчен насип, повисок от речния бряг. За да не рискуват, както тези четиримата например, да се впуснат в смъртноопасен ход преди приливната вълна, те бяха предпочели да предизвикат съдбата си: бяха се оставили водата да ги обгради, а после да ги покрие малко по малко. Скупчени на грозд, те бяха устояли на течението, водата им бе стигнала до кръста, после, след мъчителни часове, тя бе спаднала, оставяйки ги вкочанени на пясъка. Но тогава приливът е бил съвсем слаб, а днес е в пълната си сила...

Старият Биар отново рязко се спря, сякаш се бе натъкнал на някакво препятствие. И наистина така беше, защото пред него се издигаше един черен и висок кол; предполагаше се, че до него има и други, и Биар, който сам ги бе познал, защото сам ги бе сякъл, дялал и заострял, заяви вече съкрушен:

— Нашите са...

След час и четвърт вървене те се бяха върнали там, откъдето бяха тръгнали!

Въпреки това старият тръгна отново, но този път по-бавно. От кол на кол, те стигнаха края на редицата до последния, където се закачаше мрежата, този, който беше забит най-близо до Мон, само на два километра от скалите, на двайсет минути бърз ход! Там Андре

видя с изумление, че Биар хвърля своя кош, обръща го и сяда отгоре му. Другите мълчаха, но той помисли, че това е злокобно отчаяние, отказ от борбата, мрачно примирение със съдбата и полита трескаво:

— Нали няма да останем тук?

Старият Биар вдигна глава, погледна го тежко и обръщайки се към него за първи път на „ти“, рече:

— Къде искаш да вървим?...

Никой не отговори — чуваха само тишината, която се процеждаше.

Старият попита за последен път:

— Колко стана!

— Два и двайсет и две!

Приливът вече се задаваше и отчаян от това капитулантство, Андре извика:

— Но след двайсет минути той ще бъде тук!

— Да идва — избоботи старият.

И все пак добавя:

— Ако тръгнеш, не се знае накъде ще поемеш — дали към морето или към брега, а сега е вече късно да бъркаш.

— Ще има много да се мъчим! — измърмори Доше.

— Нямаме друг избор — каза старият.

Андре още не подозираше отчаяната маневра. Това бездействие го задушаваше. Той се въртеше като вързано животно край кола и седналия човек. Побутна Доше, който веднага заобяснява:

— Ще изчакаме приливната вълна и ще тръгнем пред нея. Тя поне върви право към брега... Важното е да знаем дали ще ни остави да минем прага...

Това опасно приключение по един равен бряг би било само бърза разходка. Но тинестите пясъци бяха прорязани от дълбоки лагуни и приливната вълна, която попадеше в тях, бързо опасваше островите, после лека-полека ги поглъщаше. Другаде тя се втурваше в ручеите по брега и в ръкавите на реките, които за няколко минути ставаха дълбоки и големи, докато при отлив те не стигаха дори до глезена. Между четиримата и Мон се препречваше един от онези прагове.

И тъй морето щеше да ги бута пред себе си, показвайки им пътя с пяната си, но щеше да ги отклони вляво, за да им отреже пътя назад. Бяха слепи, бяха принудени да го чакат: в това време то щеше да се

втурне към прага. А и дали когато го стигнат, течението ще ги остави да преминат?... Всичко щеше там да се реши.

Мъглата бе застинала. Из пея вече не се точеха валма, както допреди малко, не пробягваха неясни силуети. Тя си оставаше неподвижна и гъста — като онези ситно тъкани кафяви платна, дето ги опъват около панаирджийска арена.

Изведнъж големият шум на тръгналия прилив изпълни удавения от мъглата въздух. Шумоленето на водите, този тътен на далечен водопад, способен лете, когато се надигне, да накара да замлъкнат хиляди бърборковци, сега се носеше отвсякъде и ги ограждаше. Това бе друг мираж на мъглата — тази вездесъщност на морския тътен, и без редицата от колове, за която те знаеха, че е напречна на прилива, те не биха могли да отгатнат откъде ще дойде морето. Старият Биар бе станал и отново бе нарамил своя кош. Те стояха четиримата заедно край последния кол и приведени, гледаха в краката си. Изведнъж се появи ивица пяна, подлизна ботушите им и отмина напред. Това беше приливът, който се пръскаше на малки мехурчета, и нямаше нищо по-спокойно, по-тихо от това. Но той се плъзгаше бързо, безспир, без онези колебания, онези люшкания на вълната, които забавляват децата по плажовете. Чувствуваше се, че това е само началото на една огромна и стремителна сила. Четиримата мъже се бяха хвърлили всички вкупом да гонят тази изплъзваща се вода.

— Бърза, мръсницата! — изпъшка старият.

Този път той изоставаше, беше прекалено едър и лесно се задъхваше. Опитваха да стигнат, да намерят отново сухия пясък, приливната вълна да остане по петите им, вместо да цапат в нея, ала тя беше силна, водната маса идеше от десет километра и на края се втурваше да покрие последните хектари там, където те ловяха риба.

Затичаха се тежко. Водата вече удряше прасците им. Андре чувствуваше през гумата студения допир на водата, която ги водеше право към Мои, както конят усеща допира на ботуша в хълбока си. Той чу зад себе си задъхания Биар. Синът му го бе хванал за ръка и го теглеше. Андре се спря за секунда, колкото да улови за другия ръкав стария рибар, и продължиха да вървят.

Водата спадаше. Не че те я изпреварваха — дъното се издигаше. Скоро вече тичаха по сухо.

— Плитчината Айоли — изпъхтя старият, чиито нозе си възвръщаха проникателността.

Прекосиха я бързо. Издигайки се, склонът сам ги водеше и не ги оставяше да се отклонят.

— Внимание! — извика Доше. — Прага!...

Тук плитчината рязко се спускаше към леглото на прага. Забавиха ход, после спряха надвесени.

Сега те чуваха, но не виждаха пороя, който се провираше в краката им и кипеше. Той се носеше към Селюн и те знаеха, че с всяка секунда увеличава, ускорява лудия си бяг. Те се колебаеха наведени над невидимите води, сетне старият Биар отстъпи назад, без да продума...

Андре разбра, че Биар се отказваше, че смяташе преминаването за невъзможно, че от тази висока плитчина не можеше да се очаква нищо друго освен бавна агония във водата, ей тъй както си стоят — приливът спокойно щеше да допълзи до устните. Ужасът от този край го тласна напред и захвърляйки ракетата си, той скочи, предал се на яростното желание да продължи да се бори. Преди да докосне водата, той чу как Доше отчаяно го вика, след туй отвори уста — задушаваше се сред студа, който проникваше отвсякъде — през ботушите, през колана на панталона му, — удряше през гърдите като с тояга. Беше се спуснал по гръб по стръмния бряг, но не намери дъното и с ужас почувствува, че натежалите му крака се носят напред. Той очакваше да потъне и бе изненадан, че плава: неговата облегалка — големият му празен ракитов кош, го поддържаше. Но някаква мека сила го влачеше; той се носеше по жълтата вода със скоростта на пороя. Инстинктът му на бърз плувец се възвърна все пак и той заудря водата в бесен кроул. Сетне коляното му се удари в пясъчно хълмче, което се срина от удара. С лакти, с нокти, с корем и бедра той се опита да се задържи, да се пхне в пясъка, но се откъсваха огромни блокове, които се срутваха, плъзгаха, ронеха се при най-малкото докосване. Брегът, щастието, към което се стремеше с цялото си същество, се стапяше!... Едно рязко покачване на прилива го опаси. Той усети, че нещо го повдига откъм гърба, протегнатите му ръце се удариха в брега, пръстите му се вкопчиха в него. Тогава чу, че го викат, но не се обади, за да не губи сили, защото водата го държеше здраво, теглеше го, смучеше го! За момент той остана неподвижен, с пръсти, вкопани до дланта в сбития

тинест пясък, една от онези мергелови жили, които пълнят пясъците и не поддават. После бавно, с усилие, от което цялото му тяло трепереше, задействуваха лактите, тягата им повлече в пясъка първо лицето, сетне гърдите... Едва когато се изправи, той отвърна на виковете...

— Като видях, че тръгвате... — каза Доше съвсем пребледнял и без да откъсва поглед от лицето му.

И добави:

— Не можеше да се мине оттам. Чуваха се бесните.

Той говореше за онези опасни въртопи — издълбани от морето на някои места в реките, които то избутва.

Тримата бяха минали по-отгоре, там, където развихреният порой губеше малко от скоростта си. Водата им беше стигнала все пак под мишниците, но забивайки ракетите си в нея, опирайки се на тях, преодолявайки стихията с гърдите си, те бяха преминали. Явно вече бяха забравили за своето опасно премеждие — толкова се страхуваха за другаря си!...

Когато четвърт час по-късно излязоха на дигата, там чакаха жените. Те не извикаха, като ги видяха, защото още не смееха да разпознаят неясните силуети, които изплуваха от мъглата.

Едно дете се обади първо:

— Те са!

Мигом се струпана навалица, която ги раздели. Олекнало им отведнъж, жените се разприказваха, питаха, разпитваха, превъзнасяха мъките им. И мъже се приближаваха до пострадалите, разпитваха. Цялото село бе слязло и Андре видя да му се усмихват непознати лица. Той търсеше Лоранс, а видя силните плещи на Юлар преди бялата вълнена кърпа, с която младата жена се бе забрала.

Когато отиде при нея и я погледна, всичко, което той й носеше от границата на смъртта — нежността, разкаянието, радостта си, страстното си желание да я спечели отново, да не се разделя повече с нея, всичко рухна при вида на лицето ѝ. Това, че го бе мислила за загинал, че сега го виждаше отново жив, бе успяло да извика на лицето ѝ само раздразнение и яд.

Тя го привлече към себе си:

— Е, сега си доволен!... Повече няма да стъпиш там, чуваш ли? Никога!...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.